

Eindverantwoording project Boer-en-maat/buitengewoon leren in kader van Taskforce MFL

Inleiding

Het project Boer en Maat is al enige jaren bezig met projecten rondom Buitengewoon leren. In juli is een bijeenkomst geweest met bedrijven die met dergelijke initiatieven aan de slag zijn. Doelstelling was om te kijken of er opschaling van het idee mogelijk is en op welke wijze.

Bij het concept van Boer-en-maat staan leerlingen centraal die tijdelijk 'iets anders nodig hebben' om te kunnen leren, dan het reguliere onderwijs hen biedt. Daarvoor worden alternatieve leerplekken ingezet. De leertrajecten zijn tijdelijk en bevatten leerdoelen die zich richten op de persoonlijke ontwikkeling van de jongere en op zijn toekomst. Vaak worden boerderijen ingezet als leerplek. Voor oudere leerlingen kunnen ook andere bedrijven in de groene sector ingezet worden, dit zijn BPV plekken (Beroeps Praktijk Vorming) of een beschermde stage plekken.

In een veilige en uitdagende omgeving waarmee de leerling zich kan verbinden, kan aansluiting gemaakt worden met het gezonde in de leerling, waardoor ontwikkeling mogelijk is. Het streven is om de alternatieve leerplek een onderdeel te laten zijn van de zorgstructuur van het bestaande onderwijs. Boer-en-maat is op zoek naar mogelijkheden om bedrijven als alternatieve leerplek in te bedden binnen de zorgstructuur van het onderwijs.

Gedurende het najaar van 2011 zijn drie projecten gevolgd en begeleid in hun ondernemerschap en planvorming, nl:

- Stichting Melion/Hoeve de Kaolder te Baexem
- Marshoeve te Dalmsholte
- Tro Tardi in Alblasserdam; opzet 'Zorgboerderij en school'

De focus lag op het ondernemerschap binnen de projecten. De inzet van begeleiding had een ondersteunend en focusverscherpend effect op de bedrijfsvoering, zodat ondernemers beter inzicht zouden krijgen in hun mogelijkheden in relatie tot de volgende onderwerpen:

- Hun ondernemerschap
- Hun missie en visie vertaald naar de productontwikkeling cq toekomstbeeld
- Samenwerking met o.a. scholen, gemeenten en jeugdzorg in relatie met de wettelijke veranderingen (Passend onderwijs, transitiejeugdzorg, WMO)
- Hun ketenpositionering.

De ervaringen van bovengenoemde ondernemers leveren tevens informatie waar (startende) collega ondernemers hun voordeel mee kunnen doen. Met deze rapportage wordt informatie gedeeld en zullen voorbeelden van good practises, succes- en faalfactoren, relevante netwerken en consequenties ten aanzien van wetgeving en financiering aan de orde worden gesteld.

Huidig krachtenveld

De wet op Passend Onderwijs is met ingang van 2013 van kracht. Samenwerkingsverbanden van scholen in het Voortgezet onderwijs krijgen in dit kader een andere verantwoordelijkheid. Scholen voor voortgezet onderwijs hebben dan "zorgplicht" en moeten voor alle jongeren die bij hen worden aangemeld een passende onderwijsplaats vinden. Daarnaast vindt er binnen het Voortgezet Speciaal onderwijs een herschikking van het aantal leerlingen plaats. Minder jongeren dan voorheen zullen onderwijs kunnen volgen binnen het Speciaal voortgezet onderwijs. De druk neemt aan alle kanten toe, namelijk:

- op de jongeren met een extra ondersteuningsbehoefte, omdat zij zich zullen moeten verhouden in het regulier voortgezet onderwijs (minder aanpassingen, minder structuur, grotere klassen, enzovoorts)
- op de docenten en schoolorganisatie in het regulier onderwijs, omdat meer jongeren met speciale (gedrags)problematiek op school een plekje en aandacht nodig hebben.
- op het speciaal onderwijs, omdat hier alleen nog de kinderen met de zwaarste problematiek geplaatst gaan worden.

De financiële stromen veranderen ook binnen de kaders van Passend onderwijs. Tot nu toe gaan de extra ondersteuningsmiddelen rechtstreeks naar de leerling. In de nieuwe situatie zullen de financiële middelen (na een bezuinigingsronde) rechtstreeks naar de Samenwerkingsverbanden van (Speciaal) Voortgezet onderwijs gaan. Daarnaast wordt er door de overheid een maximum aantal plaatsen bekostigd voor het Speciaal onderwijs. Wanneer er meer jongeren naar het Speciaal onderwijs gaan, dan zal dit uit de financiële middelen van het Samenwerkingsverband bekostigd moeten worden. Een plaats in het Speciaal Onderwijs kost ongeveer drie keer meer dan een onderwijsplaats op een reguliere school. Momenteel wordt door Samenwerkingsverbanden gezocht naar wegen om de aanname van leerlingen te stroomlijnen en goed in kaart te brengen en voor welke leerlingen met een extra ondersteuningsvraag nog wel een passende plek binnen het regulier onderwijs geboden kan worden. Daarnaast wordt gestreefd naar zo min mogelijk leerlingen naar het speciaal onderwijs door te verwijzen vanuit de middelen van het Samenwerkingsverband.

Zorgboeren zouden ondersteunend kunnen zijn om jongeren een passende plek in het reguliere onderwijssysteem te bieden, onder andere voor jongeren waarvoor af en toe een “uitblaasplek” nodig is of voor jongeren die beter gedijen in een (kleinschalige) leerwerk omgeving. Wanneer een jongere met een extra ondersteuningsvraag voor één of enkele dagdelen per week uit de reguliere context van school kan werken aan zijn basisvaardigheden en kan bijtanken of tot rust kan komen in een andere (buiten) omgeving, zouden zijn onderwijskansen op een reguliere school toch tot de mogelijkheden behoren. Scholen en zorgboeren kunnen in samenwerking van grote betekenis zijn voor de jongeren die hierbij gebaat zijn en dat zullen er in de toekomst meer zijn dan voorheen. Samenwerkingsverbanden zullen hierin het eerste aanspreekpunt kunnen zijn, omdat de zorgleerlingen op samenwerkingsverbandniveau (bovenschools/regionaal) in beeld worden gebracht vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid en de financiële middelen van hieruit worden ingezet.

Stelling: Een leerling met een extra ondersteuningsvraag kan het regulier voortgezet onderwijs doorlopen met behulp van een “uitblaasplek” op een zorgboerderij. Zo hoeven minder leerlingen naar het VSO en zullen de kosten voor samenwerkingsverbanden meer beheersbaar zijn.

Een andere ontwikkeling die volop wordt voorbereid is de transitie jeugdzorg. In 2014 komt Jeugdzorg onder de verantwoordelijkheid van de gemeente evenals de WMO. Gemeenten zijn zich op deze nieuwe verantwoordelijkheden aan het voorbereiden. Gemeenten zijn erbij gebaat dat problematiek van burgers zo vroeg mogelijk wordt gesignaleerd en opgepakt. Scholen zijn hiervoor een belangrijke vindplaats. Wanneer jongeren in de schoolse situatie opvallen kan direct inzet worden gepleegd op de zorgvraag van de jongeren en zijn omgeving. Wanneer de inzet snel en adequaat gebeurt kan dit zwaardere (jeugd)zorgproblematiek voorkomen. Naast het feit dat dit voor de jongere en zijn omgeving van essentieel belang is dat hij snel wordt ondersteund, is het vanuit het oogpunt van de gemeente als jeugdzorgverantwoordelijke belangrijk om de zorg zo “klein” mogelijk te houden. Het gaat hier dan om jongeren die even niet meer tot leren komen of iets extra’s nodig hebben. Hier kunnen zorgboeren een betekenisvolle rol in vervullen.

Tevens staat het onderwerp “veiligheid” hoog op de agenda van gemeenten. De veranderingen met betrekking tot de AWBZ, heeft mogelijk tot gevolg dat meer kwetsbare groepen worden gedupeerd. De kans dat meer leerlingen als gevolg van de consequenties van Passend Onderwijs thuis komen te zitten of niet tot diplomering komen is groot. Zij zullen uiteindelijk een grote last kunnen worden voor gemeenten. Ook hier kan het concept van Boer-en-maat een antwoord zijn voor gemeenten, om deze jongeren een goede voorbereiding te geven op een maatschappelijke positie.

Een derde groep burgers die onder druk komt te staan van nieuwe wetgeving, zijn de mensen met een licht verstandelijke handicap (LVG-ers). Momenteel wordt deze groep door ORO ondersteund en begeleid. Waar nu het IQ van 85 nog onder de criteria valt voor ondersteuning zal dit naar de toekomst toe worden verlaagd. De mensen die bij de nieuwe wetgeving geen gebruik meer kunnen maken van ondersteuning en begeleiding, zullen op termijn boven komen drijven met multiproblematiek o.a. in relatie met zelfstandig functioneren in de maatschappij. Ook voor deze doelgroep zouden zorgboeren een uitkomst kunnen bieden in de toeleiding naar arbeid, dagbesteding en voorbereiding op zelfstandig wonen.

Stelling: Zorgboeren zijn waardevolle partners voor gemeenten om kwetsbare burgers te ondersteunen naar zelfstandigheid. Dit kan op termijn voor gemeenten kostenbesparend zijn in relatie met hun verantwoordelijkheid voor jeugdzorg en WMO.

Kansen voor zorgboeren

Wanneer zorgboeren dagbehandeling uitvoeren moet er sprake zijn van een indicatie voor (jeugd)zorg en vrijstelling van onderwijs (afgegeven door Leerplicht). Een andere uitvoeringsvorm van jeugdzorg is 7/24 uren verblijf. Jongeren verblijven dan alle dagen van de week volledig op het zorgbedrijf. Dit vraagt andere kwaliteiten en eisen ten aanzien van begeleiding en voorzieningen. Het gedachtegoed van ervaren leren staat hier centraal. Voorbeeld hiervan is het Project Ervarend Leren (PEL).

Jongeren worden geholpen om eigen krachten en mogelijkheden te ontdekken. Ze gaan daarvoor voor een aantal maanden naar een bedrijf waar ze wonen en leren deel te nemen aan (onbetaalde) bedrijfsactiviteiten in een familiebedrijf. Zorgboerden kunnen, als ze aan bepaalde criteria voldoen, hieraan deelnemen als zorgbedrijf. Ter oriëntatie hierop en voor duidelijkheid over de voorwaarden en (kwaliteits)eisen kunnen zorgbedrijven contact opnemen met de jeugdzorgaanbieder in de eigen regio. Er wordt wetgeving voorbereid om in deze projecten onderwijs verplicht te stellen. Dit zou ondermeer vorm gegeven kunnen worden middels onderwijs op afstand.

Bij dagbesteding is er sprake van arbeidsgericht werken. Ook wanneer jongeren op de zorgboerderij een plaats hebben als "uitblaasplek" kun je het verblijf typeren als dagbesteding. In beide gevallen zal onderwijs, wanneer de jongere nog leerplichtig is, volgens de wet geborgd moeten worden. Dit kan door middel van het aangaan van allianties met scholen in de buurt, door zelf onderwijs bevoegde medewerkers aan te trekken of middels afstandsonderwijs.

Bij VSO De Korenaer te Deurne is men sinds enige tijd bezig met het vormgeven van afstandsonderwijs is samenwerking met de jeugdzorgaanbieder BJBrabant. Zij hebben de ontwikkelingen als volgt kort samengevat:

In het algemeen kunnen we stellen, dat het, in het kader van afstandsonderwijs, gaat om individueel leren, waarin iedere jongere een studieplan in het dagprogramma volgt dat gebaseerd is op de uitgangspunten van de zorg- en onderwijs-instelling en het aangeboden curriculum, maar eveneens op de door de jongere zelf opgestelde leerdoelen en inbreng van specifieke kennis en ervaring.

Het leerproces wordt gevolgd en ondersteund door een daartoe gekwalificeerde docent/begeleider en de behandelcoördinator en orthopedagoog vanuit de zorg- en onderwijs-instelling.

De onderwijsstrategie is erop gebaseerd dat de jongere, in samenspraak met de begeleider(s) van de zorg- en onderwijs-instelling, in staat is zijn onderwijsbehoefte en leerdoelen te bepalen.

Door deze wijze van denken worden jongeren actieve participanten in hun leerproces. Een dergelijke participatie levert een enorme bijdrage tot de professionele voorbereiding en carrière van de jongere.

De term 'Afstandsonderwijs' omvat de verschillende vormen van studie op alle niveaus die niet onder voortdurende begeleiding van docenten staan binnen de onderwijsinstelling. Aan de andere kant profiteren jongeren van een onderwijssysteem 'op afstand'. Ofschoon de jongere niet altijd de mogelijkheid heeft tot direct contact met een docent, is een 'twee-weg'- communicatie tussen de jongere en de ondersteunende instellingen karakteristiek voor deze vorm van studeren (begeleiding via e-mail of telefonisch).

Er wordt ook wel gesproken van 'onafhankelijk studeren'.

Wanneer een jongere vanuit een school of samenwerkingsverband wordt geplaatst op een zorgboerderij, blijft school verantwoordelijk wanneer de jongere leerplichtig is. In dat geval is het van belang dat er goede afstemming is en afspraken worden gemaakt tussen school en de zorgboerderij. Ook zal leerplicht de plaatsing volgen en zullen scholen een verklaring van goed gedrag vragen. Veelal zal dit in detacheringsovereenkomsten worden vastgelegd. Scholen zullen verwachten van het zorgbedrijf dat de kwaliteitseisen in orde zijn. Wanneer het gaat om leerwerktrajecten zal de zorgboer naast de kwaliteitseisen, "erkend leerbedrijf" moeten zijn. Deze kwalificatie vindt plaats middels certificering door de betreffende branche.

Voor het veiligstellen van financiering en plaatsing van jongeren in het kader van voorgenoemde ontwikkelingen, zijn nog niet veel concrete voorbeelden. In Enschede heeft een project gelopen met een samenwerkingsverband vanuit het primair onderwijs. De samenwerkingsverbanden V(S)O zijn zich momenteel volop aan het oriënteren op hun nieuwe taken in het kader van Passend Onderwijs. Ook gemeenten zijn zich aan het bezinnen op hun nieuwe verantwoordelijkheden. Daarnaast hebben gemeenten te maken met bezuinigingen en zijn de middelen (nog) niet gelabeld. De tijdspanne tussen de invoeringstermijn van passend onderwijs (2013) en transitie jeugdzorg en WMO (2015), worden in veel regio's overbrugd met projecten om van richten te komen tot inrichten.

Voor zorgboeren die een rol willen vervullen in de ontwikkeling van jongeren en hun bedrijfsvoering een nieuwe impuls willen geven ligt hier de kans om nu in overleg te gaan met gemeenten en

samenwerkingsverbanden, om als (zorg)partner mee te denken in de mogelijkheden van de ondersteuning van kwetsbare groepen en mede vorm te geven aan nieuw beleid.

Zorgboeren kennen en ervaren hun sterke kanten veelal impliciet. Zorgboeren kunnen nog explicieter communiceren naar scholen en andere belanghebbende organisaties *wat het is dat hen speciaal maakt* in de context van onderwijs en jeugdzorg en hun toegevoegde waarde naar jongeren die iets extra's nodig hebben om klaargestoomd te worden voor de maatschappij. Naar partners in het veld, zoals hiervoor omschreven, kunnen zorgboeren zich nog beter profileren.

Momenteel wordt er een onderzoek uitgevoerd door de Landbouw Universiteit Wageningen in samenwerking met Praktikon, BJBabant, Topaze en Tender naar de effectiviteit van jeugdzorg op de boerderij.

Het ondernemerschap van bezochte zorgbedrijven

De drie projecten beschikken alle drie over een bedrijfsplan, waarbij duidelijk andere accenten worden gelegd. Ieder bedrijf is gestart vanuit de ideologie om cliënten die extra aandacht en ondersteuning nodig hebben te ondersteunen en begeleiden in een "groene" omgeving. Hierna zal een korte schets worden gegeven van elke onderneming.

Stichting Melion

Stichting Melion is geen zorgboerderij, hoewel de idee-vorming voor de Stichting wel voortkomt vanuit de werkzaamheden van Hoeve de Kaolder. De Hoeve beschikt over nieuwe multifunctionele ruimten en slaap- logeergelegenheid. Zij richt zich momenteel nog vooral op de buitenschoolse begeleiding en dagbesteding. In het veranderend perspectief van wet- en regelgeving is voor Hoeve de Kaolder, net als voor alle zorgboerderijen, een heroriëntatie van cliëntstromen en vraagstukken met betrekking tot het aanbod aan de orde. In de verkenning in het kader van dit project is vooral gekeken naar de positie van Melion.

Missie en visie

De Stichting werkt zonder winstoogmerk en heeft een cliëntenraad en raad van toezicht. Zij streeft er naar overhead gezamenlijk te organiseren in het kader van besparing en efficiëntie, onder andere door het realiseren van een snelle en duidelijke doorverwijzingstructuur.

Voor sommige mensen is het lastig om zelfstandig te functioneren in de maatschappij. De missie van Melion is om de complexe wereld begrijpelijker maken en ervoor te zorgen dat mensen met een hulpvraag de aandacht krijgen die ze verdienen.

Met de visie, om een zo compleet mogelijk zorgpakket te bieden, heeft Melion als einddoel het toeleiden van cliënten naar de arbeidsmarkt, met goede huisvesting en integratie met de samenleving. Het gaat hier om ketenzorg van wonen, leren, werken en zorg, waarbij cliënten eigen regie hebben en de invulling van zorg mede bepalen.

Kwaliteitsborging

Melion voldoen aan de landelijke kwaliteitseisen.

Om erkend te zijn voor de AWBZ is Melion toegelaten tot de Wet toelating Zorginstellingen voor de functie begeleiding. Daarvoor ligt er een overeenkomst met het regionaal voor het leveren van Zorg in natura 2012. Deze wetgeving gaat veranderen en vraagt een heroriëntatie op de marktpositie van Melion.

Toekomstbeeld

Melion is bezig met een professionaliseringsslag door financiering(stromen) in beeld te brengen en af te stemmen, samenwerking en strategische allianties aan te gaan en aanbestedingsgesprekken te voeren met o.a. zorgverzekeraars, Dit gebeurt o.a. met UWV, gemeenten en samenwerkingsverbanden. Hieraan is tevens kwaliteitsborging gekoppeld.

Het werken volgens professionele richtlijnen, voor alle uitvoerders binnen de keten moet op termijn hetzelfde en/of verenigbaar zijn. Dit zal veel aandacht vragen.

De Marshoeve

Missie en visie

De Marshoeve is een zorgboerderij/zorgmanege die kinderen en jongvolwassenen met gedragsstoornissen of een licht cognitieve of lichamelijke handicap wil helpen en ze wil leren om in hun eigen kracht te staan. Daarnaast begeleidt De Marshoeve de ouders en verzorgers om hun kinderen beter te helpen en te begrijpen. Op die manier komt het gezin beter in haar kracht te staan.

Aanbod

De inzet van de Gordon-methode (www.gordontraining.nl) en de Geef me de Vijf-methode, voor cliënten in met ASS (www.geefmede5.eu/autisme), is van grote toegevoegde waarde op de reguliere dagbesteding/begeleiding. De inzet van speciaal getrainde paarden en de equithérapie werkt zeer positief op cliënten. Er wordt constant gekeken naar de behoeften van de cliënten, zodat zij op hun eigen tempo hun ontwikkel/leerdoelen behalen. De kracht zit hem met name in de combinatie van bovenstaande. De meeste zorgboeren zijn gericht op dagbesteding en minder op individuele begeleiding en training /begeleiding van ouders.

De Marshoeve doet bewust aan risicospreiding met verschillende bedrijfstakken: zorgmanege, Paardenhouderij, paardrijlessen en (bedrijfs)trainingen

De Marshoeve is tevens een stageplaats voor studenten uit verschillende richtingen als SPH en Jeugdzorg en dierverzorging en paardenhouderij

Kwaliteitsborging

Medewerkers van de Marshoeve zijn opgeleid en worden regelmatig bijgeschoold in de Gordon-methode en de Geef me de Vijf-methode (voor cliënten in met ASS).

De Marshoeve is in het bezit van het Keurmerk Stichting Veilige Paardensport. Ook ligt er er een RI&E met een plan van aanpak.

Daarnaast is De Marshoeve een erkend leerbedrijf volgens Calibris en Aequor.

Een andere stap naar kwaliteitsborging is genomen door met een geautomatiseerd cliëntadministratiesysteem te gaan werken.

Toekomstbeeld

De kinderen worden momenteel doorverwezen door de Jeugdzorgaanbieder. Begeleiding komt per 1 januari 2013 onder de WMO te vallen, waardoor besloten is om als bedrijf voorbereidingen te treffen in het kader van WMO. Hiervoor is overleg met omliggende gemeenten van belang.

Daarnaast gaat men zich richten op leerwegondersteuning in het kader van het project Boer&Maat.

In 2012 bereid De Marshoeve zich voor op het behalen van het keurmerk zorgboeren van de Federatie Landbouw en Zorg en HKZ zorgboerderijen.

Het streven is om het aantal cliënten in drie tot vijf jaar te verdubbelen. Hiervoor zal de huisvesting moeten worden aangepast/uitgebreid. Dit is inmiddels in gang gezet.

Zaken die in het kader van de missie en het toekomst nog aandacht vragen:

- In het bedrijfsplan wordt marktaandeel en uniciteit in de regio genoemd, zoals ook andere vormen van dagbesteding in de buurt worden genoemd. Dit is nog niet uitgewerkt.
- Het ambitieniveau is hoog: "één van de meest professionele zorgmaneges van Nederland". Welke stappen daarvoor ondernomen worden is nog niet geëxpliciteerd.
- Eventuele relatie met onderwijs (PO/VO/VSO) is nog niet vormgegeven.

Tro Tardi

Missie en visie

Sinds maart 2007 zet Tro Tardi zich in voor passende dagbesteding. Na drie generaties en van oorsprong een agrarisch bedrijf te zijn geweest gericht op vleeskoeien.

Men wil antwoord geven op de doelstelling LNV: "vitaal en leefbaar platteland" en "socialer gezicht van de zorg". Centraal staan de mogelijkheden van de zorgvrager en waar deze behoefte aan heeft.

De kracht van Tro Tardi is belevingsgerichte dagbesteding. De arbeid van zorgvragers is geen voorwaarde voor het bedrijf. De uitstraling en grondhouding van (medewerkers op) de zorgboerderij is stimulerend en uitnodigend.

Aanbod

Tro tardi pleegt inzet op;

- Socialiserende en/of begeleidende hulp, geen therapie
- Dagbesteding
- Voorbereiding op doorstroom naar reguliere arbeidsmarkt.
- Zinvol en gewaardeerd werk, verantwoordelijkheidsgevoel, afleiding van problemen, andere focus, oriëntatie op arbeidsinteresses, oefenen met "collega's" in veilige omgeving

Tro Tardi doet aan spreiding van activiteiten, namelijk fokkerij, paardenhouderij, onderhoud (natuur)gebied, dagbesteding en opzetten van moestuin.

Kwaliteitsborging

Tro Tardi werkt samen met Stichting Den Hâneker Landbouw en Zorg (belangenbehartiging zorgboeren Zuid-Holland). Zij stellen de volgende voorwaarden aan Tro Tardi:

- Voldoen aan het *landelijk kwaliteitssysteem voor zorgboeren*
- Goed gekeurde risico- inventarisatie (is tevens verplichting vanuit arbeidsomstandighedenwet)
- Beschikken over een gecertificeerde hulpverlener
- Overleggen van een verklaring omtrent (goed) gedrag
- In bezit zijn van een W.A-verzekering en aanvullende wettelijke aansprakelijkheid met het oog op eventueel persoonlijke letsel van zorgvrager

In het kader van kwaliteits- en veiligheidsborging voorziet Stichting Hâneker in:

- Het matchen van zorgvrager en zorgboerderij
- De controle van kwaliteit van diensten
 - Voeren van functioneringsgesprekken (voortgangsgesprekken) met zorgvragers
 - Evaluaties

Als één van de eerste zorgboerderijen die is aangesloten bij Stichting de Hâneker voldoet Tro Tardi aan de geldende veiligheids- en kwaliteitseisen voor zorgboeren.

Daarnaast is Tro Tardi erkend leerbedrijf door Aequor en Calibris. En voldoet zij aan de gestelde eisen bij paardrijlessen.

Toekomstbeeld

Tro Tardi bereid de volgende uitbreiding voor: een hellingstal koeien, paardenboxen en verblijfsruimte zorgvragers.

Tevens is men bezig om een plan te schrijven om speciaal onderwijs te realiseren op de zorgboerderij. De visie en missie zijn beschreven. Momenteel vindt een oriëntatie plaats om samenwerking aan te gaan met het praktijkonderwijs, de overkoepelende organisatie voor het VSO en zorgcentra voor praktijkervaringplaatsen. Met samenwerkende scholen wordt bekeken of (vak)docenten gastlessen kunnen verzorgen op de boerderijschool.

In het bedrijfsplan is opgenomen dat er uitbreiding gewenst is. De hoofdredenen en doeleinden tot nieuwbouw zijn:

- verbeteren gezondheid dieren
- verbeteren arbeidsomstandigheden werknemers en zorgvragers
- verbeteren veiligheidsomstandigheden/risico's, tevens met het oog op de werknemers, zorgvragers en bezoekers van buitenaf
- verbeteren van de presentatie van het bedrijf in de omgeving
- verbreden van de educatieve mogelijkheden door het aanleggen van een verblijfsruimte waarin paardencursussen en workshops t.b.v. van de MBO-opleidingen gegeven kunnen worden
- een goede ruimte om activiteiten uit te kunnen voeren bij slechte weersomstandigheden:

Zaken die in het kader van de missie en het toekomst nog aandacht vragen zijn:

- Centraal staan de mogelijkheden van de zorgvrager en waar deze behoefte aan heeft. Wanneer samenwerking met onderwijs wordt gezocht is afstemming nodig in het kader van een schoolondersteuningsplan.
- Kwalificatie van medewerkers is nog niet uitgewerkt.

Tips en handvatten vanuit de projecten

De ervaringen van de drie ondernemers geven, in aanvulling op de informatie omschreven in het "huidig krachtenveld", zicht op een aantal zaken die voor (startende) collega ondernemers ook interessant kunnen zijn. Een aantal ontwikkelingen en ervaringen zijn hierna geschetst:

- Toelating WTZi
 - De site www.wtzi.nl geeft de basis informatie.
 - Zorg dat er statuten zijn die voldoen aan de algehele zorg governance code.
 - Richt een cliëntraad en RVT in.
 - Aangezien de zorginkoper de aanvraag WTZi dient te ondertekenen is het verstandig om in gesprek te gaan met het zorgkantoor, om kennis te maken en plannen te delen.

- Kleinschaligheid nodigt uit tot samenwerking, vraagt om goede afstemming. Waarin hebben de ketenpartners elkaar nodig, zijn ze aanvullend op elkaar. Zorg dat wetgeving, protocollen en verantwoordingskaders op elkaar afgestemd zijn.
- De bedrijfsplannen laten ondernemers zien die vanuit ideologie gestart zijn en hun bedrijfsvoering willen uitbreiden. De insteek is vooral beschreven vanuit de behoefte van de cliënt/zorgvrager en aanbod gericht geformuleerd "*Wij bieden....*". Met het zicht op ketenpositionering en toekomstperspectieven in relatie met de veranderende wet- en regelgeving is het advies om de kracht van het bedrijf ook te vertalen naar het (mogelijk) nut voor andere ketenpartners.
- Voor het ontwikkelen en vastleggen van ondersteuningsplannen is in de ondernemersplannen weinig aandacht besteed. Externe partners en financiers zijn hierin wel geïnteresseerd of stellen dit als voorwaarde voor samenwerking.

Informatiebronnen

- Kraamkamer project, samenwerking met samenwerkingsverband PO Enschede: <http://landbouwzorg.nl/nwsbrf/Eindverslag%20kraamkamerproject%20Boer%20en%20Maat.pdf>
- Gordon methode: <http://www.gordontraining.nl/>
- Geef me de 5: <http://www.geefmede5.eu/autisme/>
- PEL: <http://www.pel-nederland.nl/adressen.php?id=3>
- PEL BJBbrabant: <http://www.youtube.com/watch?v=0fECX2c62Ac>
- Erkend leerbedrijf: https://www.werk.nl/werk_nl/werkgever/meerweten/werving/lerenenwerken
- Onderzoek naar de effectiviteit van jeugdzorg op de boerderij, informatie bij Topaze
- Beleidsregel van de Inspectie van onderwijs van 16 juli 2010, inzake van verlenen van ontheffing WEC en onderwijskundig besluit WEC, Staatscourant 12641